

Resultaten stadsvogelonderzoek

Katspolder-Zeldenrust Terneuzen
2024
en een vergelijking met 2009

Evaluatie stadsvogelonderzoek Katspolder-Zeldenrust Terneuzen 2024

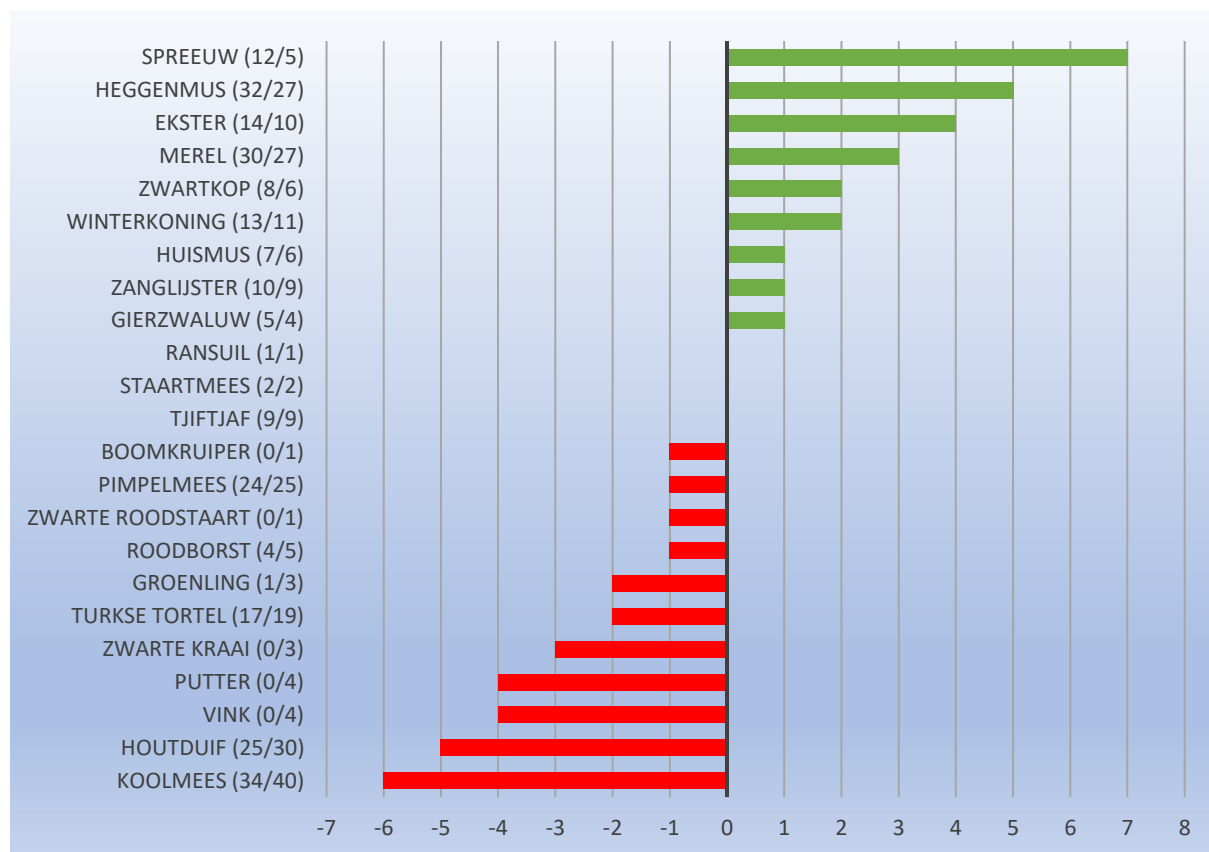
Sinds 2008 wordt jaarlijks onderzoek gedaan naar de broedvogels in de wijk Katspolder-Zeldenrust in Terneuzen. In 2024 is dit onderzoek voor de zeventiende maal uitgevoerd. Het onderzoeksgebied ¹ beslaat een oppervlakte van 30 ha. De inventarisatie vond plaats conform de BMP-systematiek van SOVON. De tellingen zijn uitgevoerd in de periode 20 februari t/m 3 juni waarbij het volledige onderzoeksgebied 27 maal is bezocht. De totale inventarisatietijd bedroeg 22 uur. De lengte van het inventarisatietraject is 7,5 km. De weersomstandigheden waren afgelopen voorjaar niet in het voordeel van de broedvogels, er was sprake van langdurige en extreme regenval en afwijkend lage temperaturen. In dit rapport de resultaten van het onderzoek uitgevoerd in 2024 met hiernaast een vergelijking van de resultaten uit 2009.

¹ Locatie onderzoeksgebied (paarse vlak)

Onderzoeksresultaten

In 2024 zijn 248 territoria en 18 soorten geteld. Vergelijken met de aantallen die in 2023 zijn vastgesteld zijn dit 4 territoria en 4 soorten minder ².

² Toe- en afname van de soorten waargenomen in 2024 ten opzichte van 2023. Tussen haakjes het aantal territoria vastgesteld in 2024/2023. Soorten die in 2023 en 2024 niet zijn waargenomen zijn in dit overzicht niet opgenomen.

Soorten die dit jaar duidelijk in de lift zitten ten opzichte van 2023 zijn de spreeuw, heggenmus, ekster en merel. De spreeuw lijkt duidelijk in opmars te zijn. Het aantal territoria is ruim verdubbeld. De nieuwe territoria zijn vastgesteld in de buurt van de locaties die al jaren bezet zijn in wijken waar de woningen (rijtjeswoningen en twee-onder-een-kapwoningen) 40-50 jaar oud zijn. Een aantal hiervan (2) broedt in speciaal voor spreeuwen opgehangen nestkasten, een ander deel broedt onder dakpannen. De toename van de heggenmus met 5 territoria is opvallend. Drie hiervan zijn binnen een straal van 75 meter vastgesteld in het zuidoostelijk deel van het gebied waar vrijstaande woningen staan. De ekster doet het nog steeds goed. Het ouder worden van het bomenbestand – steeds meer geschikte broedbomen – en het ontbreken van concurrentie/predatie zijn hier debet aan. Huismus, zanglijster en gierzwaluw zijn soorten die marginaal zijn toegenomen. Hierbij wordt opgemerkt dat de gierzwaluw al een aantal jaren last heeft van extreem hoge temperaturen (30-35 °C) tijdens het broedseizoen, met name in de periode dat er jongen in het nest aanwezig zijn. Aangezien de nesten zich onder de dakpannen bevinden – met temperaturen die aanzienlijk hoger zijn dan 30-35 °C (niet gemeten) – is de kans op overleving van de jongen nagenoeg nihil en zal het broedsucces de afgelopen jaren laag geweest zijn. Er worden de afgelopen twee jaar dan ook geen uitgevlogen jongen waargenomen. Wat de huismus betreft lijkt de soort zich definitief gevestigd te hebben. Een kleine kolonie zit al jaren op dezelfde locatie onder de dakpannen van twee-onder-een-kapwoningen. Er wordt nu ook gebroed onder de dakpannen van rijtjeswoningen in de buurt van de reeds enkele jaren aanwezige kolonie. Dit jaar is de huismus toegenomen van 6 naar 7 territoria. Het aantal territoria van de staartmees en tjiftjaf is in 2024 hetzelfde gebleven als in 2023. Dit geldt ook voor de ransuil waarvan één broedpaar al jaren op wisselende locaties succesvol jongen grootbrengt

3 4.

3 Adulte ransuil Amerstraat 3 juni 2024 (foto Bart Houtzager)

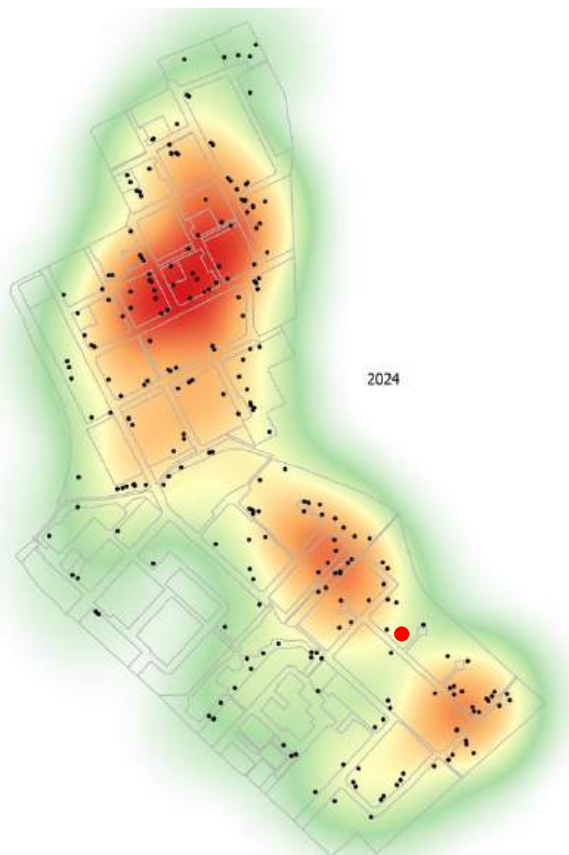
4 Juvenile ransuil Amerstraat 3 juni 2024 (foto Bart Houtzager)

De pimpelmees en roodborst zijn eveneens stabiel gebleven. Dit jaar zijn geen territoria vastgesteld van de boomkruiper, zwarte roodstaart, zwarte kraai, putter en vink. Voor de boomkruiper evenals de zwarte kraai en zwarte roodstaart geldt dat deze niet jaarlijks in het gebied voorkomen. Ten aanzien van de zwarte kraai wordt opgemerkt dat aan het begin van het broedseizoen regelmatig conflicten zijn waargenomen tussen ekster en zwarte kraai in de strijd om een oud nest waarbij de zwarte kraai het onderspit moest delven.

Spreading en dichtheid territoria

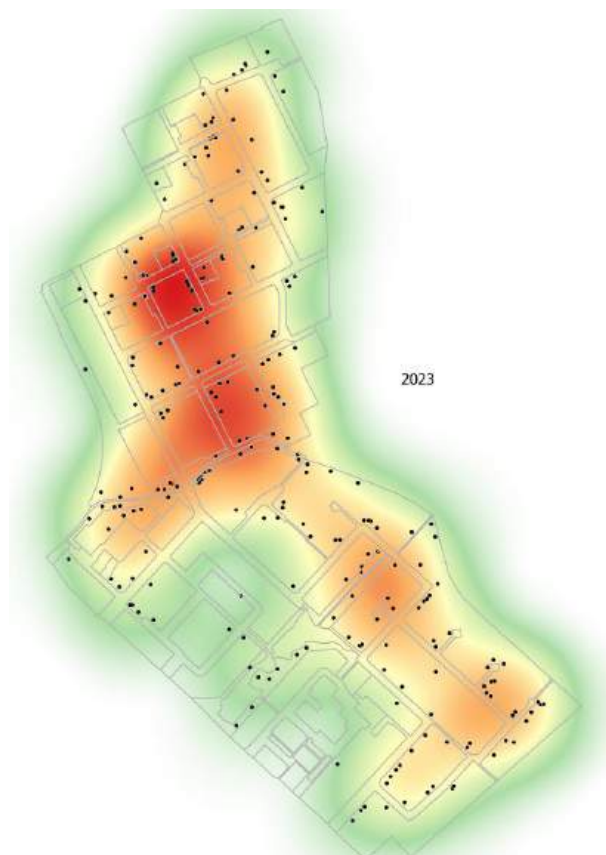
De verspreiding van de territoria in 2024 5 wijkt niet veel af van die in 2023 6. Enkele opvallendheden. In de omgeving van het nest van de ransuil 5 zijn binnen een straal van 50 meter minder territoria vastgesteld dan in 2023. In 2023 broedde de ransuil op een andere locatie. De territoria rondom de rijtjeswoningen in het zuidelijk deel van het telgebied nemen stapsgewijs af, een trend die een aantal jaren geleden is ingezet waarvan de verwachting is dat deze de komende jaren verder zal doorzetten. Deze afname is het gevolg van steeds verder afnemend groen en de toenemende verstening/verschutting. Verder zijn in 2024 meer territoria naar het noorden van het telgebied verplaatst. Mogelijk dat civiele werkzaamheden – herbestrating van alle trottoirs centraal

in het telgebied in de winter 2023-2024 met veel lawaai en verkeersbewegingen die duurden tot in de zomer – hiervan de oorzaak zijn.

5 Heatmap relatieve dichtheid territoria 2024

• : nestlocatie ransuil • : territorium

6 Heatmap relatieve dichtheid territoria 2023

• : territorium

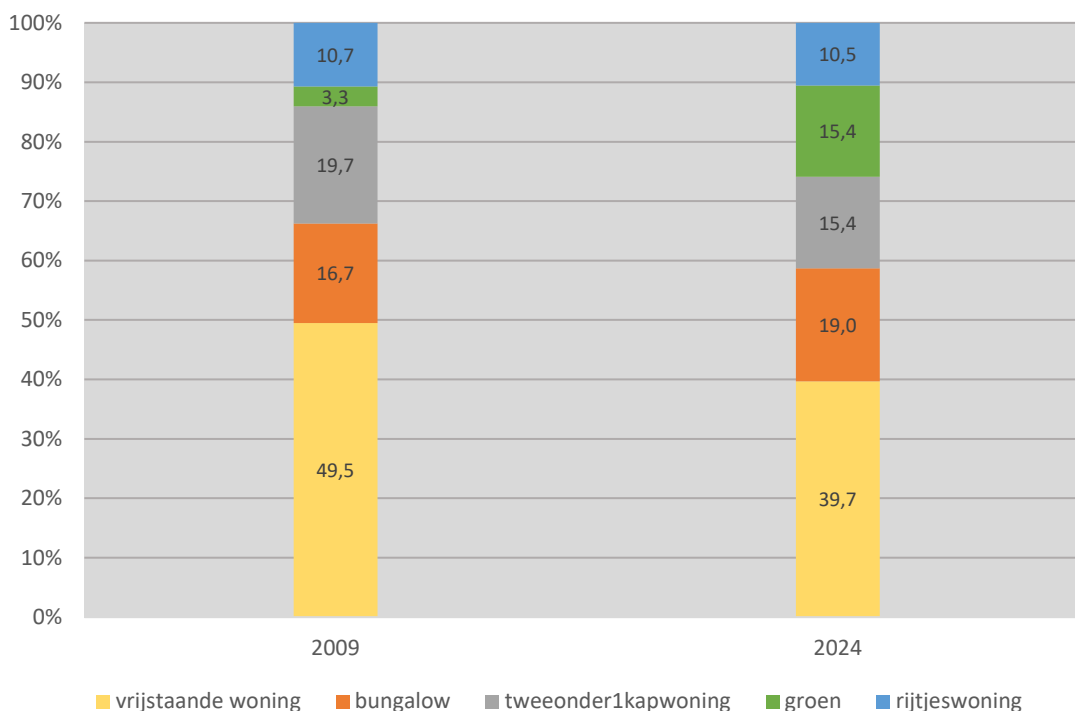
Vergelijking resultaten 2024 en 2009.

In 2009 is het hoogste aantal territoria ($n=299$) en hoogste aantal soorten ($n=25$) vastgesteld. Hierdoor is 2009 het referentiejaar waarmee de aantallen van 2024 vergeleken worden. In 2024 is er ten opzichte van 2009 een afname van 52 territoria ($n=248$) en zijn er 7 soorten ($n=18$) minder geteld.

Uit een vergelijking van het aantal territoria ($n/100$ ha) per woningtype/gebiedstype 7 8 tussen 2009 en 2024 blijken in 2024 aanzienlijk meer territoria voor te komen in het openbare groen dan in 2009. Werden in 2009 3,3% van de territoria vastgesteld in het openbare groen, in 2024 is dit percentage opgelopen tot ruim 15%. Daarentegen is rondom de vrijstaande woningen het aantal territoria in 2024 ten opzichte van 2009 met 10% afgenomen. Bij de twee-onder-een-kapwoningen is er in 2024 een afname van 4-5%. Het aantal territoria rondom de bungalows is met enkele procenten toegenomen. Bij de overige type woningen/gebiedstype is het aantal territoria stabiel.

7 Ruimtelijke inrichting onderzoeksgebied

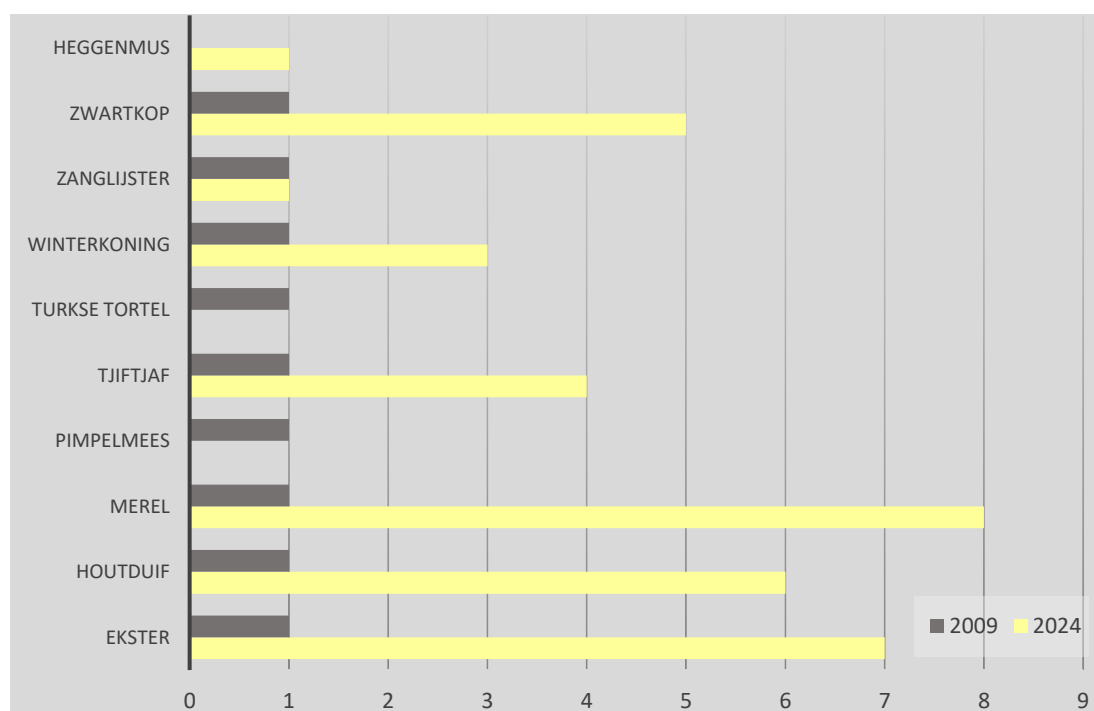

8 Procentuele dichtheidsverdeling (territoria/100 ha) per woontype/gebiedstype in 2009 en 2024, kleuren corresponderen met de kleuren in 7)

Analyse aantalsverloop per soort gerelateerd aan het woningtype/gebiedstype 2024 vergeleken met 2009

Openbare groen

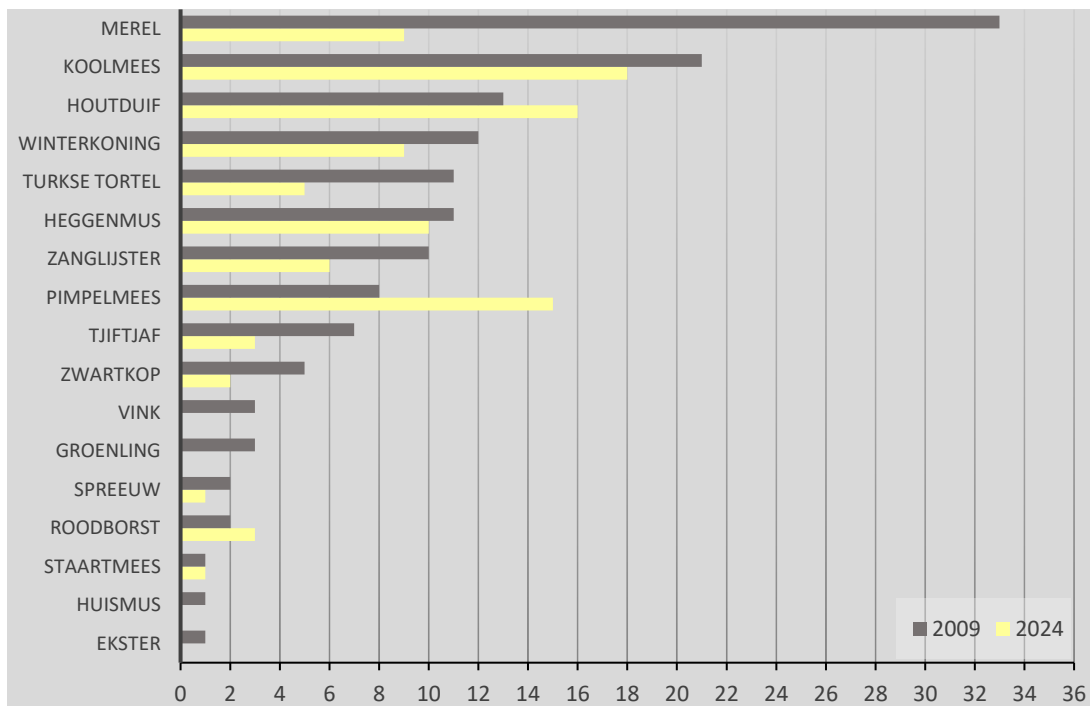
Uit analyse van het verloop van het aantal territoria in het openbare groen blijkt dat de merel, ekster, houtduif en zwartkop in de periode 2009-2024 hier significant zijn toegenomen 9). In 2009 waren deze soorten hier amper aanwezig (max. 1 terr.). Door o.a. het verdwijnen van groen – waaronder broedbomen voor o.a. ekster - in de particuliere tuinen en de hiermee samenhangende verstening/verscutting wijken deze soorten meer en meer uit naar het openbare groen. Bovenstaande impliceert het belang van het openbare groen voor de stadsvogels die meer en meer ‘verdreven’ worden uit de particuliere tuinen.

9 Aantalsverloop territoria openbaar groen 2009/2024

Vrijstaande woningen

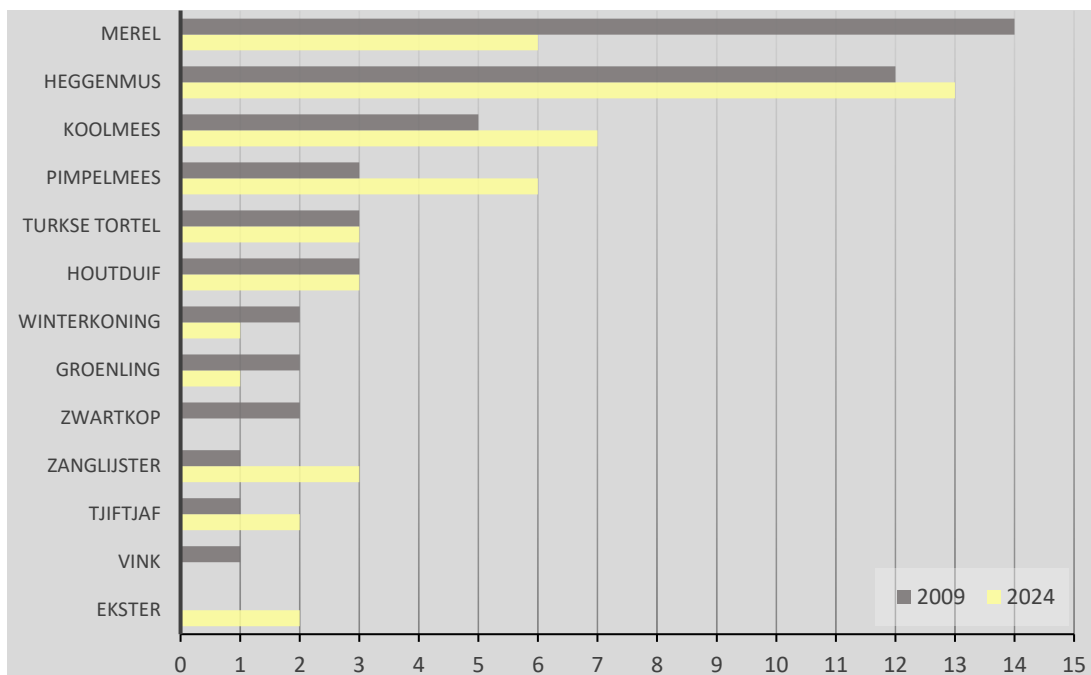
Rondom de vrijstaande woningen is een grote terugval van de merel, turkse tortel en zwartkop ¹⁰. De afname van de merel met 24 territoria in een periode van 15 jaar is spectaculair. Hierbij de kanttekening dat dit niet uniek is voor de vrijstaande woningen omdat de afgelopen jaren de merel door o.a. het Usutu-virus in zijn algemeenheid sterk is afgenomen. Welk aandeel het afnemend groen rondom de vrijstaande woningen heeft op het afnemend aantal merels is niet onderzocht. De turkse tortel is in 15 jaar tijd afgenomen van 11 naar 5 territoria. Een van de oorzaken is het kappen van de broedbomen in de tuinen van de vrijstaande woningen. De verwachting is dat de komende jaren - door de steeds meer openstructuur van de tuinen - het aantal turkse tortels hier verder zal afnemen. Hetzelfde geldt voor zwartkop en tjiptjaf. Door het verder verdwijnen van struweel zullen deze soorten elders hun heil moeten zoeken o.a. in het openbare groen.

¹⁰ Aantalsverloop territoria vrijstaande woningen 2009/2024

Bungalows

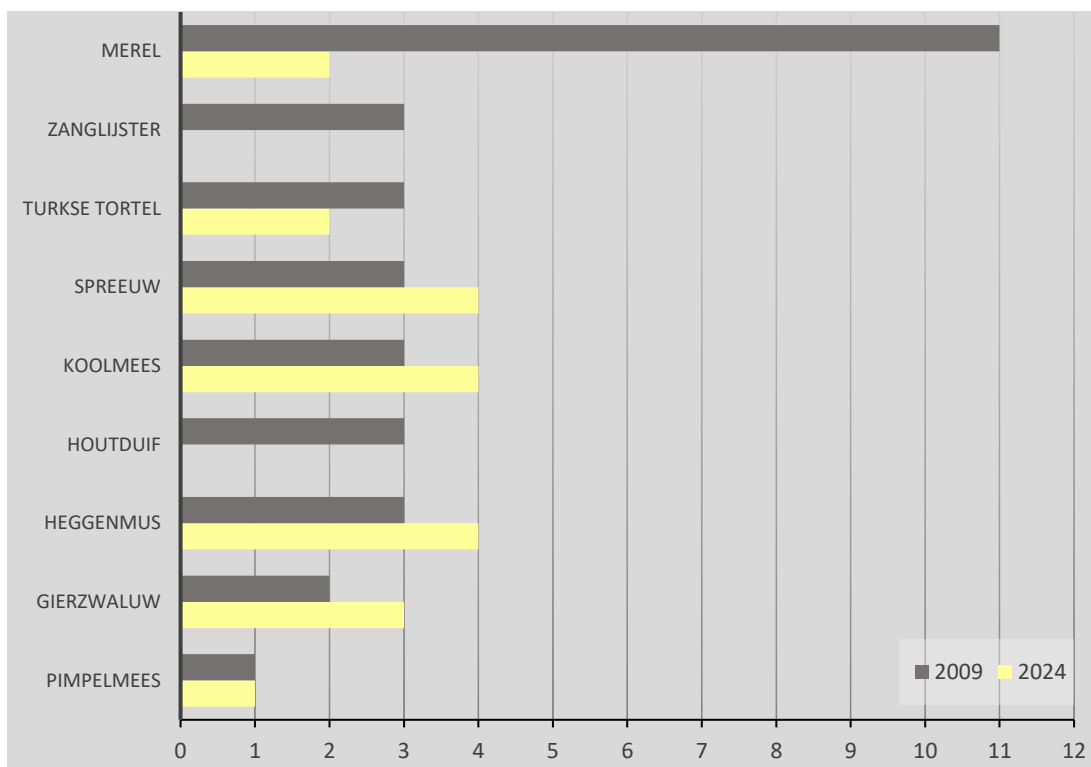
Van de soorten die zijn aangetroffen rondom de bungalows is de merel - met 8 territoria minder - het sterkst afgenomen ¹¹. Van de achteruitgang van deze soort geldt dezelfde opmerking als bij de vrijstaande woningen. Holenbroeders zoals kool- en pimpelmees zitten rondom dit type woningen in de lift. Dit geldt met name voor de pimpelmees waarvan het aantal territoria verdubbeld is. De hoeveelheid groen is rondom de bungalows de afgelopen jaren niet zichtbaar afgenomen waardoor soorten als heggenmus, turkse tortel en houtduif hier goed stand houden. De ekster heeft hier de afgelopen jaren zijn intrede gedaan met een totaal van 2 territoria. Gebroed wordt in bomen van een aanzienlijke leeftijd. Zwartkop en vink zijn de laatste jaren hier niet meer waargenomen. Groenling en winterkoning – twee soorten die hier nooit in hoge aantallen voorkwamen – worden nog sporadisch aangetroffen.

11 Aantalsverloop territoria rondom bungalows 2009/2024

Rijteswoningen

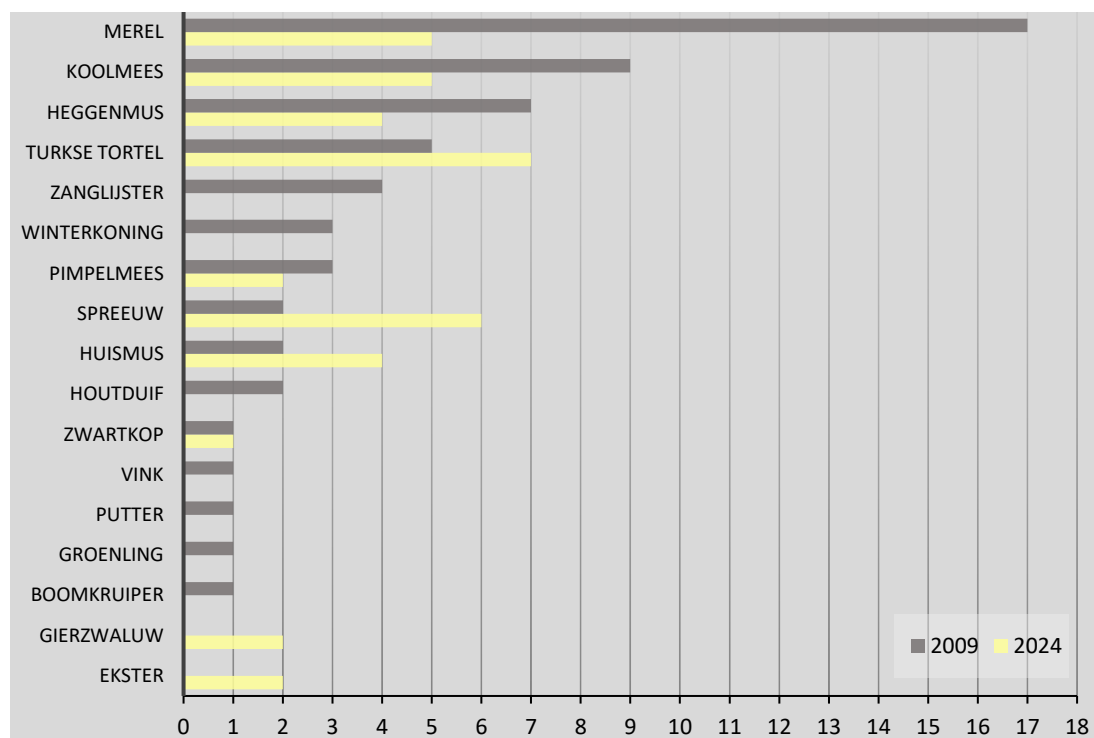
Bij de rijteswoningen geldt voor de merel hetzelfde als bij de bungalows en de vrijstaande woningen 12. Ook hier is de afname van deze soort voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de algemene achteruitgang als gevolg van o.a. het Usutu-virus. Anno 2024 zijn er nog 2 territoria over tegenover 11 in 2009. Hierbij wordt opgemerkt dat rondom de rijteswoningen steeds minder groen aanwezig is en de verschutting en verstening steeds meer het beeld begint te bepalen. Hierdoor neemt de broedgelegenheid zienderogen af en is het voedselaanbod vanwege de verstening marginaal geworden. Opvallend is dat de heggemus hier nog redelijk stand houdt. Verder is de spreek min of meer stabiel en broedt de huismus hier in 2024 voor de eerste maal (1 terr.).

12 Aantalsverloop territoria rondom rijteswoningen 2009/2024

Twee-onder-een-kapwoningen

De twee-onder-een-kapwoningen die in het noordelijk alsook het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied staan vertonen hetzelfde beeld als de andere type woningen voor wat betreft de merel ¹³. Ook hier een aanzienlijke adering van 17 naar 5 territoria. Bij de koolmees en heggenmus wordt, alhoewel aanzienlijk minder dan bij de merel, een afname geconstateerd. In de lift zitten turkse tortel, spreeuw en huismus. De huismus lijkt in dit type woningen de voorkeur te geven aan woningen met verzinkte dakgoten zonder boeiboord. Dit is ook geconstateerd bij de nestplaats van de huismus bij de rijtjeswoningen. De gierzwaluw en ekster zijn voor dit woningtype nieuwe soorten ten opzichte van 2009. In het telgebied broedt de gierzwaluw onder dakpannen. Alhoewel er enkele nestkasten voor deze soort zijn opgehangen wordt hier tot op heden geen gebruik van gemaakt. De vinkachtigen zoals putter en groenling zijn hier incidentele broeders met een laag aantal. De houtduif broedt de afgelopen jaren niet meer rondom de twee-onder-een-kapwoningen.

¹³ Aantalsverloop territoria rondom twee-onder-een-kapwoningen 2009/2024

Conclusie

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat in de periode 2009-2024 het totale aantal territoria (-17%) en soorten in de wijk Kataspolder-Zeldenrust in Terneuzen aanzienlijk is afgenomen. Hiernaast is geconstateerd dat in deze periode een significante toename is van het aantal territoria in het openbare groen en een significante afname van het aantal territoria rondom de vrijstaande woningen, twee-onder-een-kapwoningen en rijtjeswoningen ¹⁴. Rondom de bungalows is het aantal territoria in 2009 en 2024 nagenoeg hetzelfde gebleven. De onderzoeksresultaten impliceren hiermee de (meer)waarde van het openbare groen voor de stadsvogels met name als de trend van verdere afname van groen in de particuliere tuinen en de hiermee samenhangende verstening/verschutting de komende jaren doorzet.

	2009	2024	trend
Openbare groen	10	38	●
Twee-onder-een-kapwoning	59	38	●
Rijtjeswoning	32	26	●
Bungalow	50	47	●
Vrijstaande woning	148	98	●
Totaal	299	247	↓

¹⁴ Aantal territoria per woningtype in 2009 en 2024 (●: toename, ●: stabiel, ●: afname)

Bijlage 2: foto's (tenzij anders vermeld zijn de foto's in dit rapport door de auteur van dit rapport gemaakt)

Vrijstaande woningen Arnelaan

Twee-onder-een-kapwoningen Van Speykstraat

Rijtjeswoningen Kortenaerlaan

Twee-onder-een-kapwoningen Kortenaerlaan

Bungalows Langs de Kreek

Twee-onder-een-kapwoningen Michiel de Ruijtersingel

Achterzijde rijtjeswoningen Sloelaan

Achterzijde rijtjeswoningen Sloelaan

Twee-onder-een-kapwoningen Langs de Kreek

Vrijstaande woningen Amerstraat

Bungalows Langs de kreek

Speelweide Sloelaan

Openbaar groen Michiel de Ruijtersingel

Openbaar groen Sloelaan

Vrijstaande woning Langs de kreek

Terug gezet struweel in groenstrook

Literatuur

- Meininger P.L. (redactie) 2022. Avifauna Zeelandica. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Sovon 2022. Stadsvogelbalans 2022 rapport 2022/88. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Barkow Andreas 2004. Der Falke (51), das Journal für Vögelbeachter. Heimstätte für Vögel – Gartenhecken.
- De Levende Natuur 2024. Nummer 5, pag. 165 t/m 169. Stadse merel profiteert van groen.